

TÜRKİYE’DEKİ VERİ GAZETECİLİĞİ ARAŞTIRMALARININ BİBLİYOMETRİK PROFİLİ

BIBLIOMETRIC PROFILE OF DATA JOURNALISM RESEARCH IN TURKIYE

Safa Görkem AKTAŞ¹

ORCID: S.G.A. 0000-0001-9898-050X

Corresponding author/Sorumlu yazar:

¹ Safa Görkem Aktaş

Marmara University, Türkiye

E-mail/E-posta: safa.aktas@marmara.edu.tr

Received/Geliş tarihi: 06.10.2024

Benzerlik Oranı/Similarity Ratio: %10

Revision Requested/Revizyon talebi:

06.11.2024

Last revision received/Son revizyon teslimi:

03.12.2024

Accepted/Kabul tarihi: 13.12.2024

Etik Kurul İzni/ Ethics Committee Permission:

Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır. / There is no element in the study that requires ethics committee approval.

Citation/Atf: Aktaş, S.G. (2025). Türkiye’deki

Veri Gazeteciliği Araştırmalarının Bibliyometrik

Profili. The Turkish Online Journal of Design Art

and Communication, 15 (1), 116-126.

<https://doi.org/10.7456/tojdac.1562371>

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de veri gazeteciliğine yönelik akademik çalışmaların analiz edilerek genel eğilimlerin ve eksiklerin belirlenmesidir. Veri gazeteciliği, dijitalleşen dünyada giderek önem kazanan bir alan olmasına rağmen, bu alana yönelik Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmaların kapsamlı bir şekilde incelenmediği dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamında, bilimsel çalışmaların paylaşıldığı ve Türkiye’deki araştırmacılar tarafından da sıkça kullanılan platformlarda (DergiPark, Google Scholar, Google Books, ResearchGate, YÖK Ulusal Tez Merkezi) yer alan veri gazeteciliği konulu araştırmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Makalenin araştırma alanını, 03.09.2024 tarihinde “Veri gazeteciliği”, “Veri haberciliği” ve “Gazetecilik” anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda ulaşılan 75 adet yayın oluşturmaktadır. Bu bağlamda yayınlar, yıllara göre dağılımları, dilleri, araştırmacıların üniversite dağılımları, ilişkilendirildikleri konular, kullanılan anahtar kelimeler ve makale yazarlarının atıf analizleri bağlamında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, veri gazeteciliğine yönelik ilk çalışmanın 2015 yılında, en fazla çalışmanın ise 2021 yılında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan, veri gazeteciliğinin kavramsal çalışmalara ek olarak infografik, büyük veri, veri gazeteciliği eğitimi ve uluslararası platformlar gibi konularla da ilişkilendirildiği dikkat çekmektedir. Bunlara ek olarak, Türkiye’deki veri gazeteciliği literatürünün temel konularla sınırlı kaldığı, araştırmaların yeterli olmadığı ve bu alanla ilgili daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Veri Gazeteciliği, Gazetecilik, Türkiye, Dijitalleşme, Bibliyometrik Analiz.

Abstract

The main purpose of this study is to analyze academic studies on data journalism in Türkiye and determine general trends and deficiencies. Although data journalism is an increasingly important field in the digitalizing world, it is noteworthy that studies conducted in this field in Türkiye have not been examined comprehensively. Within the scope of the study, studies on data journalism on platforms (DergiPark, Google Scholar, Google Books, ResearchGate, YÖK Thesis Center) where scientific studies are shared and frequently used by researchers in Türkiye were examined using the bibliometric analysis method. The research area of the article consists of 75 publications reached as a result of the search conducted on 03.09.2024 with the keywords “Data Journalism”, “Data Journalism” and “Journalism”. In this context, the publications were evaluated in terms of their distribution by year, languages, university distribution of researchers, topics they are associated with, keywords used and citation analyzes of article authors. According to the research results, it was determined that the first study on data journalism was conducted in 2015 and the most studies were conducted in 2021. On the other hand, it is noteworthy that in addition to conceptual studies, data journalism is also associated with topics such as infographics, big data, data journalism education and international platforms. In addition, it was concluded that data journalism research in Türkiye is limited and more studies are needed.

Keywords: Data Journalism, Journalism, Türkiye, Digitalization, Bibliometric Analysis.

GİRİŞ

Dijital medya, 70’li yıllardan itibaren iletişim ve enformasyon teknolojilerinin etkisiyle şekillenerek bugünkü halini almıştır. Bu süreçte ortaya çıkan yenilikler, yapılandırılmış, yapılandırılmamış veya yarı-yapılandırılmış verilerin bir arada kullanılabilmesine ve analiz edilmesine olanak sağlamıştır (Geray, 2018). Bu çerçevede, internet ve bilgisayar entegrasyonu toplumların iletişim biçimlerini kökten değiştirdiği gibi, günümüzde büyük veri (ve aynı zamanda yapay zekâ) teknolojileri de sosyal, ekonomik ve politik bağlamda devrim niteliğinde değişimler yaratmaya devam etmektedir (Mayer-Schönberger & Cukier, 2013). Büyük veri teknolojilerinin, pek çok meslek dalında olduğu gibi gazetecilik pratikleri üzerinde de önemli bir etkisi bulunmakta; günümüzde başarılı bir haber yazımının ötesinde, gazetecilerin veri analitiği konusunda yetkinlik kazanmaları gerekliliği, veri gazeteciliği pratiklerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Veri gazeteciliği, dijital çağın getirdiği büyük veri akışını analiz ederek toplumsal meseleleri daha derinlemesine inceleyen ve haber içeriklerini veriye dayalı bir temelde oluşturan bir habercilik pratiği olarak ifade edilebilir. Geleneksel habercilikten farklı olarak, bu yaklaşımla verileri optimize ederek ve görselleştirerek daha geniş bir perspektif sunulması hedeflenmektedir. Dolayısıyla, enformasyon teknolojilerinde gelişmeler gazetecilik pratiklerinin uygulanış biçiminde önemli değişimler yaratmıştır. Bu noktada yapılandırılmamış büyük veri setleri, gazeteciler tarafından doğru bir şekilde analiz edildiğinde kamuoyunu bilgilendiren ve aynı zamanda medya şirketlerine ait web sayfalarının ve sosyal medya hesaplarının optimize edilerek reklam gelirlerinin artırılmasına katkı sağlayan önemli bir araç haline gelmektedir.

Günümüzde gazetecilik pratiklerinin temelini oluşturan veri kavramı, akademik çevrelerde de büyük bir ilgi görmekte ve bu alanda önemli bilimsel çalışmalar üretilmektedir. Bu çalışmalarda veri gazeteciliğinin; büyük veri, veri analitiği, veri görselleştirme, eğitim, demokrasi ve hikâye anlatımı gibi konularla ilişkilendirildiği dikkat çekmektedir (Ağca vd., 2021; Erkmén, 2018; Serttaş & Korap Özel, 2024; Zinderen, 2021). Tüm bunlara ek olarak, veri gazeteciliği literatürü incelendiğinde bu alana yönelik bibliyometrik çalışmaların oldukça sınırlı olduğu ve Türkiye’deki literatürü detaylı bir şekilde inceleyen kapsamlı bir çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Seyidov (2020) tarafından hazırlanan çalışmada, Türkiye’de veri gazeteciliği ile ilgili çalışmaların kavramsal ve metodolojik eksiklikleri incelenmiş ve elde edilen bulguların bu alana yönelik kavramsallaştırmanın hâlâ tam olarak yapılamadığı ve ilgili çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Batur (2023) tarafından hazırlanan çalışmada ise veri gazeteciliği konusunda yazılan 14 lisansüstü tezin meta-sentez analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen tezler; yayın yılları, hazırladıkları üniversiteler, türleri, amaçları, yöntemleri ve sonuçları bağlamında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ulaşılan son çalışma ise İli & Bakar’ın (2024) hazırladığı, “Data journalism” anahtar kelimesiyle Scopus veri tabanında yapılan inceleme sonucunda ulaşılan 201 akademik yayının bibliyometrik analizinin yapıldığı araştırmadır.

Günümüzde dijitalleşmenin ortaya çıkardığı dinamikler ve bunların gazetecilik mesleğine olan etkileri dikkate alındığında, veri gazeteciliğine yönelik daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulacağı ifade edilebilir. Diğer taraftan, veri gazeteciliği literatürünü Türkiye’deki araştırmalar çerçevesinde inceleyen detaylı bir çalışmanın olmaması, gelecekte yapılacak çalışmalarda araştırmacıların bu alanla ilgili genel eğilimleri belirleyebilmelerini zorlaştıracaktır. Veri gazeteciliğine yönelik günümüze kadar hazırlanan çalışmaların (makaleler, kitap, kitap bölümleri ve lisansüstü tezler) analizini içeren bu araştırmanın ise güncel çalışmalar için yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

VERİ GAZETECİLİĞİ

İletişim ve enformasyon teknolojilerinin hızla gelişmesiyle birlikte veri gazeteciliği, medyanın haber üretim pratiklerinde yaşanan dönüşümün en önemli göstergelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Geleneksel habercilik pratiklerinin aksine veri gazeteciliğinin temeli, büyük veri setlerinin toplanmasına, analiz edilmesine, hikâyeleştirilmesine ve görselleştirilmesine dayanmaktadır (Rogers, 2013). Genel olarak veri gazeteciliği, büyük veri yığınlarının analiz edilerek habercilik pratiklerine entegre edilmesine olanak sağlayan bir gazetecilik türü olarak açıklanabilir. Data Journalism Handbook’ta ise veri gazeteciliği, “Veri ile gazetecilik yapmak” şeklinde tanımlanmaktadır (Bounegru

vd., 2012, s. 5). Bu kavram, haberin sadece anlatısal yönüne odaklanmak yerine, verilerin incelenmesi, analiz edilmesi ve sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılmasına dayanmaktadır. Bu çerçevede gazeteciler, istatistiksel analiz, veri madenciliği ve algoritmik yöntemlerle elde ettikleri bilgileri yapılandırarak haber metnine dönüştürebilmektedirler.

Veri gazeteciliğinin kavramsal gelişimi, büyük veri (big data) ve bilgi teknolojilerindeki yeniliklerle paralel bir şekilde ilerlemiştir. “*Kökü çok eskilere dayansa da veri gazeteciliği yapılanması 21. Yüzyıla ait bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır*” (Dağ, 2015). Özellikle 2000’li yılların başlarında, dijital platformların ve sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte veri gazeteciliğinin önemi artmaya başlamıştır.

Veri gazeteciliği uygulamalarında bir diğer önemli kavram ise veri görselleştirme. Veri görselleştirme, verilerin yapılandırılmasından sonra elde edilen bilgilerin infografik, tablo veya harita gibi görsel formatlarda sunulması sürecini ifade etmektedir. Günümüzde bu durum, büyük veri setlerinin karmaşıklığını azaltarak haberlerin okuyuculara daha anlaşılır ve etkili bir şekilde sunulması açısından kritik bir rol oynamaktadır (Krum, 2014).

Kovid-19 süreci, dünya genelinde veri görselleştirmenin ne kadar etkili olduğunu ortaya koymuştur. Salgın sürecinde, milyonlarca insanın güvenilir bilgiye erişim ihtiyacı artmış ve bu noktada vaka sayıları, ölüm oranları veya aşı dağıtımı gibi konularda veri görselleştirmeden yararlanılması, verilerin anlaşılır bir şekilde sunulmasına katkı sağlamıştır (Furuncu Kutluhan & Zinderen, 2021). Bu konuda diğer önemli bir örnek ise her yıl veri gazeteciliği alanında gerçekleştirilen başarılı çalışmalar için verilen SIGMA ödülleri (Dağ, 2024). 2023 yılında verilen ödüllerde ise sadece veri görselleştirmeye yönelik haritalı çalışmalar değil, aynı zamanda 3 boyutlu görsellerin de yer aldığı içerikler de yer almaktadır. Örneğin; Avustralya merkezli medya şirketi ABC, “Kültür Hedefte” adını verdiği çalışmada Ukrayna savaşında zarar gören binaları çeşitli teknolojilerle lazer taramasından geçirerek 3 boyutlu modellerini oluşturmuştur (Journo, 2023).

Buraya kadar aktarılan bilgi ve görüşler çerçevesinde; veri gazeteciliği açısından en önemli unsurlardan birini de açık veri ilkesi oluşturmaktadır. Bu verilere dayanarak toplumsal sorunlar, siyasi süreçler veya ekonomik eğilimler analiz edilebilir (Cairo, 2014). Dolayısıyla açık veri, gazetecilere genellikle hükümet politikaları, bütçe harcamaları, sağlık hizmetleri ve eğitim gibi geniş kapsamlı konularla ilgili bilgileri araştırma ve doğrulama imkânı tanır (Appelgren & Nygren, 2014).

SEO (Search Engine Optimization) haberciliği, modern dijital habercilik stratejilerinin önemli bir bileşeni hâline gelerek, veri gazeteciliği ile doğrudan etkileşim içerisinde olan bir alan olarak değerlendirilebilir. Genel olarak habercilikte SEO uygulamaları, dijital medya ortamında içeriklerin arama motorları tarafından kolay bulunabilmesini ve daha geniş kitlelere ulaşmasını hedefler (Kormelink & Meijer, 2017). Bu süreçte, içeriklerin anahtar kelimelerle optimize edilmesi, hedef kitlenin arama alışkanlıklarına uygun başlıkların kullanılması ve metinlerin de arama motoru yayın politikaları doğrultusunda oluşturulması gibi stratejiler uygulanmaktadır. SEO haberciliği ve veri gazeteciliği arasındaki etkileşimin temelini, her iki yaklaşımda da veriye dayalı bilgi üretimine dayanmasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Bu çerçevede veri gazeteciliği, yapılandırılmamış veri setlerinin analiz edilerek kamuoyuna sunulması; SEO haberciliği ise bu verilerin dijital ortamlarda maksimum etkileşimin sağlanması için optimize edilmesi süreçlerini kapsamaktadır. Örneğin, bir veri gazeteciliği projesi ekonomik eşitsizliklerle ilgili çeşitli grafik ve analizler sunarken, SEO pratiklerinde bu içeriğin arama motorlarında daha fazla kişiye ulaşması için çeşitli anahtar kelimelerden yararlanılabilir.

METODOLOJİ

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de veri gazeteciliğine yönelik yapılan akademik çalışmaların analiz edilerek bu alandaki genel eğilimlerin ve eksiklerin belirlenmesidir. Veri gazeteciliği, dijitalleşen dünyada giderek önem kazanan bir alan haline gelmesine rağmen, Türkiye’de bu alana yönelik literatürün henüz kapsamlı bir şekilde incelenmediği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda

araştırma, veri gazeteciliği alanında hazırlanan bilimsel çalışmaların ana eğilimleri, yayın türleri, ilişkilendirildikleri konular, atıf analizleri ve anahtar kelime kullanımları bağlamında analizinin yapılarak Türkiye’de akademik çerçevenin mevcut durumunu değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, çalışmanın gelecekte bu alanda gerçekleştirilecek araştırmalara yön verici ve rehber niteliğinde olması öngörülmektedir. Veri gazeteciliğine yönelik literatür araştırmalarının daha çok Amerika ve Avrupa’da yayımlanan çalışmaları içermesi, Türkiye’deki veri gazeteciliği literatürünü inceleyen (ve lisansüstü tezleri de araştırma alanına dahil eden) kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması ise bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Türkiye’de veri gazeteciliği alanında yapılan araştırmalar yayın türlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Araştırmaların yıllara göre dağılımı nasıldır ve en fazla çalışma hangi yılda üretilmiştir?
- Araştırmalar en fazla hangi dilde hazırlanmıştır?
- Araştırmacıların görev yaptıkları üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Araştırmalarda veri gazeteciliği kavramı hangi konularla ilişkilendirilmiştir?
- Araştırmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?
- Veri gazeteciliği alanında hazırlanan araştırmalarda en fazla atıf alan yazarlar hangileridir?

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki araştırmacılar tarafından da sıkça kullanılan; bilimsel çalışmaların paylaşıldığı, araştırmacıların birbirleriyle etkileşimde bulunduğu, akademik dergilerin yer aldığı sosyal ağ/araştırma platformları, akademik arama motorları, dergilerin elektronik ortamda yönetilmesini sağlayan altyapı hizmetleri ve veri tabanları (DergiPark, Google Scholar, Google Books, ResearchGate, YÖK Ulusal Tez Merkezi) oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini (ve aynı zamanda sınırlılığını) ise bu platformlarda yer alan, 03.09.2024 tarihinde “Veri gazeteciliği”, “Veri Haberciliği”, “Habercilik” ve “Gazetecilik” anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda veri gazeteciliği konusunda ulaşılan 75 adet yayın oluşturmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım Becerikli’nin de (2013, s. 29) belirttiği gibi bibliyometrik analiz, tezlerin ve belirli bir akademik alan içerisindeki kaynakların incelenmesinde en uygun yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Doküman/metin analizinde olduğu bibliyometrik analiz yöntemi de, araştırma kapsamında incelenen verilerin önem sırasının belirlenmesine, verilerin yapılandırılmasına ve elde edilen bulgular neticesinde yeni verilerin ortaya çıkmasına (Baxter & Jack, 2008; Leavy, 2017) olanak sağlamaktadır. Bu çerçevede araştırmanın örneklemini oluşturan yayımlara yönelik veriler (türleri, yıllara göre dağılımları, yazarlarının üniversitelere göre dağılımı, ilişkilendirildikleri konular, atıf sayıları ve anahtar kelime dağılımları) Microsoft Excel’de bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

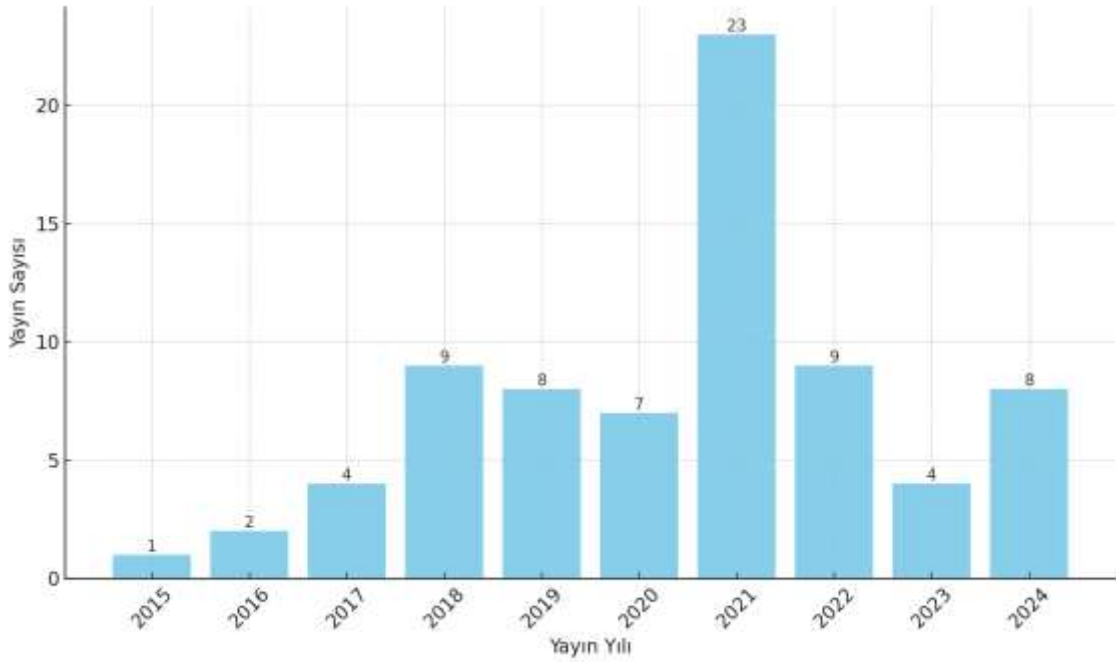
Bibliyometrik çalışmalar, literatürün daha iyi anlaşılmasına, eksiklerin belirlenmesine ve araştırmacıların gelecekteki çalışmalar için yeni fikirler üretmelerine imkân tanımakta; daha çok nicel araştırmalar için kullanılsa da nitel analizde de kullanılmaktadır (Donthu vd., 2021; Wallin, 2005, s. 261). Aktarılan bilgi ve görüşler çerçevesinde bibliyometrik analiz yönteminin, özellikle araştırma trendlerini, en çok atıf alan çalışmaları, aktif yazarları, dergileri ve kurumları belirlemek amacıyla kullanılan etkili yöntemler arasında yer aldığı ifade edilebilir. Bu yöntem sayesinde; yayın sayıları, atıf analizleri ve yazar performansları gibi ölçütlerle bilimsel literatürün yapısı ve gelişim dinamikleri ortaya konmaktadır. Bu durum, bibliyometrik analiz yönteminin bir alandaki literatürün etkisini değerlendirmek ve gelecekteki araştırmalara yön vermekte ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

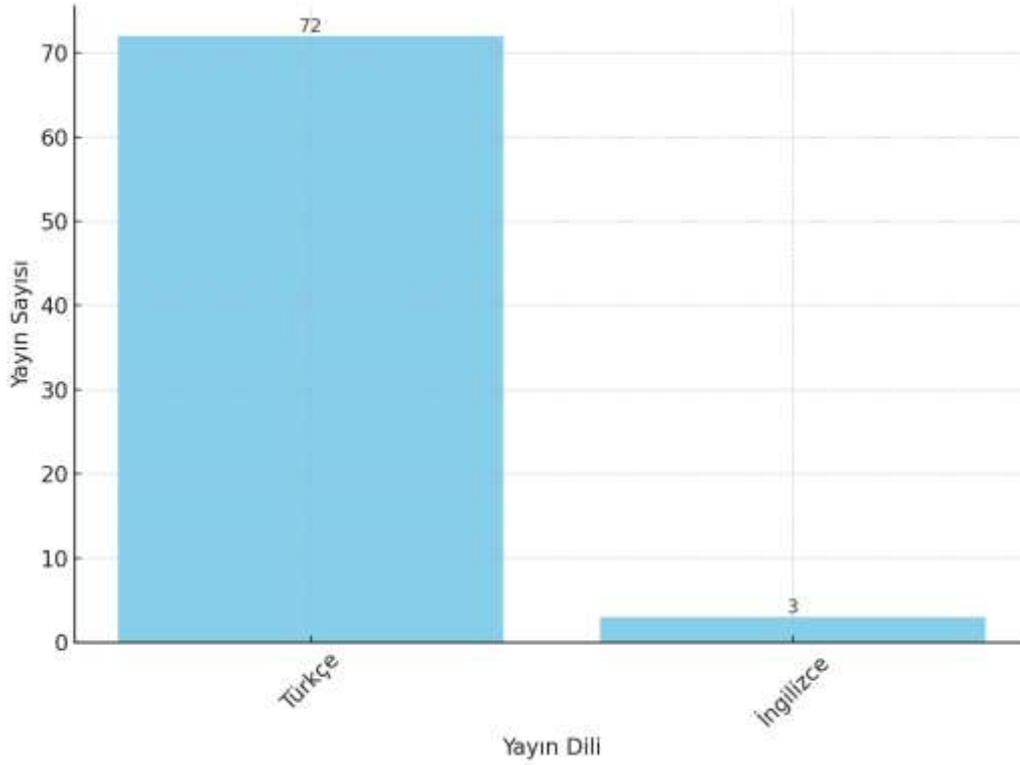
BULGULAR**Tablo 1.** Araştırmaların Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Yayın Sayısı	Yüzde
Makale(Araştırma-derleme)	25	33,33
Kitap bölümü	22	29,33
Lisansüstü tez	20	26,67
Bildiri	6	8
Kitap	2	2,67
Toplam	75	100

Tablo 1’de veri gazeteciliğine yönelik araştırmaların türlerine göre dağılımına yer verilmiştir. Bu kapsamda, veri gazeteciliği alanında yapılan literatür incelemesi sonucunda, 75 akademik çalışma içerisinde en fazla yayın türünü %33,33 oranla makalelerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Makaleleri ise %29,33 oranla kitap bölümleri, %26,67 oranla lisansüstü tezler (toplamda 20 doktora tezinin 15’i yüksek lisans, 5’i ise doktora düzeyindedir), %8 oranla bildirimler ve %2,67 oranla kitaplar takip etmektedir.

Şekil 1. Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1’de yer alan veriler incelendiğinde, Türkiye’de veri gazeteciliği alanındaki ilk çalışmanın 2015 yılında yapıldığı görülmektedir. 2018 ve 2019 yıllarında ise yayın sayılarında belirgin bir artış olduğu bulgulanmıştır. En dikkat çekici nokta ise yayımlanan çalışmaların 2021 yılında %30,67 ile en yüksek orana ulaşmış olmasıdır. 2021 yılında Türkiye’de veri gazeteciliğine yönelik araştırmalarda yaşanan bu artışın sebebi, pandemi süreciyle birlikte dijitalleşmenin ve veri temelli haberciliğin daha da önem kazanması, gazetecilik pratiklerinde verinin rolünün artması ve akademik araştırmaların da bu doğrultuda yoğunlaşması şeklinde açıklanabilir. Tüm bunlara ek olarak, araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler Eylül 2024’te yapılmıştır. 2025 yılına kadar araştırma sayılarında artış görülebilir.

Şekil 2. Araştırmaların Yazıldığı Dillere Göre Dağılımı

Şekil 2’de yer alan veriler incelendiğinde, Türkiye’de veri gazeteciliğine yönelik hazırlanan çalışmaların %96 oranla en fazla Türkçe yayımlandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında yapılan analizler Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmalarla sınırlı olduğundan, veri gazeteciliği ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunluğunun Türkçe olması doğaldır. Fakat, İngilizce hazırlanan çalışmaların oranının %4 ile sınırlı kalması, veri gazeteciliği konusunda Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmaların uluslararası literatürde yeterince temsil edilmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, Türkçe ağırlıklı üretilen araştırmalar yerel akademik üretimin gücünü gösterse de bu alanda İngilizce hazırlanan çalışmaların artmasının, Türkiye’de veri gazeteciliği konusundaki akademik çalışmaların uluslararası alanda daha fazla tanınmasına ve akademik bilginin diğer ülkelerdeki araştırmacılarla paylaşılmasına katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

Tablo 2. Araştırmaların Yayımlandıkları Kurumlara Göre Dağılımı

Üniversite	Sayı	Yüzde
Akdeniz Üniversitesi	1	1,33
Aksaray Üniversitesi	1	1,33
Ankara Üniversitesi	2	2,67
Atatürk Üniversitesi	7	9,36
Atılım Üniversitesi	1	1,33
Beykent Üniversitesi	1	1,33
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	2,67
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	1,33
Doğuş Üniversitesi	3	4
Ege Üniversitesi	5	6,67
Fenerbahçe Üniversitesi	1	1,33
Fırat Üniversitesi	3	4

Galatasaray Üniversitesi	1	1,33
Gazi Üniversitesi	3	4
Giresun Üniversitesi	1	1,33
Hacettepe Üniversitesi	1	1,33
Iğdır Üniversitesi	1	1,33
İstanbul Üniversitesi	3	4
İstanbul Arel Üniversitesi	2	2,67
İstanbul Aydın Üniversitesi	2	2,67
İzmir Ekonomi Üniversitesi	1	1,33
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	3	4
Kadir Has Üniversitesi	2	2,67
Kocaeli Üniversitesi	3	4
Maltepe Üniversitesi	1	1,33
Marmara Üniversitesi	12	16
Mersin Üniversitesi	1	1,33
Sakarya Üniversitesi	1	1,33
Üsküdar Üniversitesi	3	4
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	2,67
Yalova Üniversitesi	1	1,33
Bağımsız/Bir Kuruma Bağlı Olmayan Araştırmacı	3	4
TOPLAM	75	100

Türkiye’de veri gazeteciliği alanında hazırlanan araştırmaların yayımlandıkları üniversitelere ilişkin bulgular Tablo 2’de yer almaktadır. Birden fazla yazarlı araştırmalarda ilk (sorumlu) yazarın bağlı olduğu üniversite dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, %16 oranla Marmara Üniversitesinin veri gazeteciliği alanında en çok yayın yapılan üniversite olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada %9,36 oranla Atatürk Üniversitesi ve üçüncü sırada ise %6,67 oranla Ege Üniversitesi yer almaktadır. Doğuş, Fırat, Gazi, İstanbul, İzmir Kâtip Çelebi, Kocaeli ve Üsküdar Üniversitelerinin ise %4 ile daha düşük oranla katkı sağladığı görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaların İlişkilendirildiği Konular

Konu	Sayı	Yüzde
Veri gazeteciliği kavramı	14	18,67
İnfografik	9	12
Büyük veri	8	10,67
Demokrasi ve katılım	4	5,33
Literatür araştırması	3	4
Uluslararası platformlar	3	4
Veri gazeteciliği eğitimi	3	4
Kovid-19/Pandemi	3	4
Etik	3	4
Dijital dönüşüm	2	2,67
Araştırmacı gazetecilik	2	2,67
Algoritmalar ve yapay zekâ	2	2,67

Bilişim	1	1,33
Gazetecilik becerileri	1	1,33
SIGMA Ödülleri	1	1,33
Açık veri ekolojisi	1	1,33
Veri bilimi	1	1,33
Kişisel veri	1	1,33
Google Trends	1	1,33
Manipülasyon	1	1,33
Misenformasyon	1	1,33
Sağlık iletişimi	1	1,33
Spor	1	1,33
Çoklu ortam ve etkileşim	1	1,33
Katılımcı gazetecilik	1	1,33
Basın kuruluşları	1	1,33
Haber üretim pratikleri	1	1,33
Algı	1	1,33
Nesnellik	1	1,33
Veri gazeteciliği uygulamaları	1	1,33
Kapitalizm	1	1,33
Toplam	75	100

Araştırma kapsamında yapılan incelemeler sonucunda, veri gazeteciliği çalışmalarının farklı konularla ilişkilendirildiği bulgulanmıştır. Bu bağlamda, veri gazeteciliği kavramına ve gelişim sürecine yönelik yapılan kavramsal çalışmaların %18,67 oranla çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Bu durum, veri gazeteciliğinin dijital medya çalışmalarında dinamik bir alan olduğunu ve bu çalışmaların da dijitalleşme olgusuyla birlikte dönüşen habercilik pratiklerine yönelik önemli katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, Türkiye’de veri gazeteciliğine yönelik yapılan araştırmalarda %12 oranla infografik ve %10,67 oranla büyük veri konularının önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaların ilişkilendirildiği infografik ve büyük veri konularını ise %5,33 oranla demokrasi ve katılım, %4 oranla etik, Kovid-19, uluslararası platformlar ve veri gazeteciliği eğitimi konularının takip ettiği görülmektedir.

Tablo 4. Araştırmalarda Kullanılan Anahtar Kelimelerin Yoğunluğu

Anahtar Kelimeler	Sayı
Veri gazeteciliği/Haberciliği	58
Büyük veri	17
Veri	16
Veri görselleştirme	11
Açık veri	10
Gazetecilik	7
Dijital gazetecilik	5

Veri gazeteciliğine yönelik gerçekleştirilen literatür incelemesi sonucunda 75 araştırmada 249 anahtar kelimenin kullanıldığı bulgulanmıştır. Araştırmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler ise Tablo 4’te yer almaktadır. Bu çerçevede, incelenen çalışmalarda en fazla “Veri gazeteciliği/Haberciliği” (58) anahtar kelimesi kullanılmıştır. Diğer taraftan, “Büyük veri” (17), “Veri” (16), “Veri görselleştirme” (11), “Açık veri” (10), “Gazetecilik” (7) ve “Dijital gazetecilik” (5) kavramları da en çok kullanılan anahtar kelimeler arasında yer almaktadır.

Tablo 5. Araştırmacıların Atıf Analizi

Yazar(lar)	Atıf Sayısı
(Narin vd., 2017)	45
(Aslan vd., 2016)	32
(Doğu, 2015)	26
(Erkmen, 2018)	22
(Dağ, 2015)	17
(Çetin, 2018)	12

Tablo 5’te veri gazeteciliği alanında çalışma yapan araştırmacıların atıf analizine yer verilmiştir. Atıf analizi için araştırmacıların Google Scholar profilleri incelenerek, sadece 10 ve üzeri atıf alan yazarlara tabloda yer verilmiştir. Diğer taraftan, lisansüstü tezlerin tamamının atıf bilgilerine ulaşamaması sebebiyle, atıf analizi makale (araştırma-derleme), bildiri, kitap ve kitap bölümü yazarlarıyla sınırlı tutulmuş olup lisansüstü tezlerin yazarları dahil edilmemiştir. Buna göre, Türkiye’de veri gazeteciliği konusunda yapılan araştırmalarda, 45 atıfla en üst sırada yer alan yazar(lar)ın Narin vd., (2017) olduğu tespit edilmiştir. Onu ise 32 atıfla Aslan vd., (2016), 26 atıfla Doğu (2015), 22 atıfla Erkmen (2018), 17 atıfla Dağ (2015) ve 12 atıfla Çetin (2018) takip etmektedir.

SONUÇ

Veri gazeteciliği, dijital dünyada enformasyonun üretim ve dağıtım aşamalarında nicel verilerin öneminin artmasıyla birlikte ortaya çıkmış bir gazetecilik türüdür (Knight, 2015, s. 55). Diğer taraftan, veri tabanlarının kapasitesini aşacak yoğunluktaki veri setlerini ifade eden büyük veri ifadesi, medya kuruluşlarının dijital dönüşüm sürecine ayak uydurmasını gerekli hale getiren en önemli unsurlar arasında yer almaktadır (Narin, vd., 2017, s. 228). Dolayısıyla, yeni iletişim teknolojileri sosyal, ekonomik ve politik bağlamda birçok değişimi beraberinde getirerek gazetecilik mesleğinin uygulanış biçimlerinin de bu değişimler çerçevesinde şekillenmesine neden olmaktadır. Bu noktada, veri gazeteciliği kavramını sadece açık veri kaynaklarına erişim veya veri görselleştirme ile sınırlı tutmanın doğru olmayacağı ifade edilebilir. Aynı zamanda veri gazeteciliği, günümüzde ana akım medya kuruluşlarında veya haber sitelerinde görev yapan gazetecileri sadece iyi haber yazma hedefinin ötesine taşıyarak, onları arama motorlarındaki ve büyük veri servislerindeki verileri okuyabilen, analiz edebilen ve bu verilerin ışığında özellikle içerik yönetimi ve optimizasyonu açısından gelecekteki adımları somut bilgilerle değerlendirebilen profesyonellere dönüştürmektedir.

Bu araştırma kapsamında, Türkiye’de “Veri gazeteciliği” konusunda hazırlanan 75 çalışmanın analizi yapılmıştır. Bu bağlamda, alana yönelik yapılan çalışmaların 25’ini makaleler, 22’sini kitap bölümleri, 20’sini lisansüstü tezler, 6’sını bildiriler ve 2’sini ise kitaplar oluşturmaktadır. Bu durum, Türkiye’de veri gazeteciliği alanında yapılan çalışmaların daha çok dergi makaleleri üzerinden yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, kitap bölümleri ve lisansüstü tezlerin önemli bir paya sahip olması bu alanla ilgili farklı akademik düzeylerde ve disiplinlerde de çalışmaların yürütüldüğünü göstermektedir.

Türkiye’de veri gazeteciliği alanındaki ilk çalışmanın 2015’te gerçekleştirildiği, 2018-2019 yıllarında yayın sayılarında artış olduğu ve 2021’de ise araştırmaların %30,67 oranına ulaştığı tespit edilmiştir. Bu ani artışın temel sebebinin, 2021’de Kovid-19 süreciyle birlikte veri temelli haberciliğin öneminin artmasıyla ilgili olduğu ifade edilebilir. Ancak araştırmaların yıllara ve sayılarına göre dağılımına yönelik veriler incelendiğinde, veri gazeteciliği gibi stratejik öneme sahip bir konu için Türkiye’deki araştırmaların yeterli düzeyde olmadığı dikkat çekmektedir. 2021’de araştırma sayılarındaki artış, bu alana yönelik ilginin arttığını gösterse de, araştırmaların yıllara göre dağılımındaki dalgalanmalar ve 2023-2024 yılları arasındaki düşüşler bu alanda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye’de veri gazeteciliğine yönelik araştırma yapan akademisyenlerin görev yaptıkları (veya lisansüstü eğitim gördükleri) üniversitelere yönelik bulgular incelendiğinde, özellikle Marmara Üniversitesinin %16 oranla bu alana en çok katkı sağlayan üniversite olduğu dikkat çekmektedir. Atatürk Üniversitesi ve Ege Üniversitesinin de bu alana katkı sağlayan üniversiteler arasında yer aldığı görülmektedir. Ancak, bu üniversiteler veri gazeteciliği alanında en fazla çalışmanın gerçekleştirildiği kurumlar olsa da dijitalleşmeyle birlikte her geçen gün daha fazla gelişen bir alan için araştırma sayılarının genel olarak yeterli olmadığı ve akademik üretimin sınırlı olduğu ifade edilebilir.

Araştırmalarda “veri gazeteciliği” (58), “büyük veri” (17), “veri” (16), “veri görselleştirme” (11) ve “açık veri” (10) anahtar kelimelerinin sıkça kullanıldığı dikkat çekmektedir. Araştırmaların ilişkilendirildiği konulara yönelik bulgular, veri gazeteciliği kavramı ve gelişim süreci üzerine yapılan çalışmaların %18,67 ile en yüksek orana sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, veri gazeteciliğinin teorik bağlamına olan ilginin yüksek olduğunu ve literatürde bu alana yönelik gerçekleştirilen kavramsal çalışmaların daha fazla üretildiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, infografik (%12) ve büyük veri (%10,67) gibi konuların yapılan araştırmalarda önemli bir yere sahip olduğu dikkat çekmektedir. Diğer taraftan, veri gazeteciliğinin etik, eğitim, uluslararası platformlar, demokrasi, katılım ve algoritmalar gibi konularla birlikte ele alındığı çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu durum, Türkiye’deki veri gazeteciliği literatürünün temel konularla sınırlı kaldığını, bu alanla birlikte birçok önemli konunun yeterince ele alınmadığını göstermektedir. Literatürde veri gazeteciliği ile ilgili boşlukların doldurulması ve bu alandaki akademik katkının artırılması büyük bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, gelecekteki yapılacak çalışmalarda araştırmacıların veri gazeteciliği konusunu tüm boyutlarıyla daha kapsamlı bir şekilde inceleyen ve uluslararası akademik çevrelerin de takip edebileceği İngilizce yazılmış çalışmalara odaklanmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Appelgren, E., & Nygren, G. (2014). Data journalism in Sweden. *Digital Journalism*, 2(3), 394-405.
- Aslan, A., Bayrakçı, S., & Küçükvardar, M. (2016). Bilişim Çağında Geleneksel Gazeteciliğin Dönüşümü: Veri Gazeteciliği. *Marmara İletişim Dergisi*(26), 55-70.
- Ağca, M. E., Türkoğlu, S., & Semiz Türkoğlu, H. (2021). Dijital Gazetecilikte Yeni Bir Kaynak Olarak Büyük Veri Kullanımı. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, s. 169-179.
- Batur, M. (2023). Veri Gazeteciliği Konusunda Yapılmış Tezlerin Meta-Sentez Analizi: Bir Derleme ve Değerlendirme Çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*(Ö13), 790-804.
- Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559.
- Bounegru, L., Chambers, L., & Gray, J. (2012). *The Data Journalism Handbook*. European Journalism Centre.
- Cairo, A. (2014, Temmuz 9). Eylül 2024 tarihinde NiemanLab: <https://www.niemanlab.org/2014/07/alberto-cairo-data-journalism-needs-to-up-its-own-standards/> adresinden alındı
- Çetin, B. (2018). Geleceğin Teknolojileri ve Gazetecilik Mesleği Üzerine Etkileri: Büyük Veri, Veri Gazeteciliği, Yeni Yaklaşımlar. O. Uçak içinde, *Dijital Medya ve Gazetecilik* (s. 31-61). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Dağ, P. (2015). *Gazeteciliğin Geleceği: Veri Gazeteciliği*. Eylül 2024 tarihinde Academia: https://www.academia.edu/16286677/GAZETECİLİĞİN_GELECEĞİ_VERİ_GAZETECİLİĞİ_Pinar_Dağ_Ekitap_adresinden_alındı
- Dağ, P. (2024, Mart 25). *2024 SIGMA Veri Gazeteciliği Ödülleri Sahiplerini Buldu!* Eylül 2024 tarihinde Verigazeteciligi.com: <https://www.verigazeteciligi.com/2024-sigma-veri-gazeteciligi-odulleri-sahiplerini-buldu/#:~:text=Sigma%20Awards%20Nedir%3F,gazetecilere%20ve%20medya%20kuruluşlar%20verilir. adresinden alındı>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Marc Lim, W. (2021). How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview And Guidelines . *Journal of Business Research* , 133 , 285-296 .

- Doğu, B. (2015). Veri Haberciliği: Demokratik Medya İçin Olanaklar. *Folklor/Edebiyat*, 21(83), 181-197.
- Erkmen, Ö. (2018). Büyük Veri ve Gazetecilik: Veri Gazeteciliği Demokrasi, Katılım ve Gazeteciliğe Dair Anlayışımızı Nasıl Dönüştürebilir? *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(30), 322-344.
- Furuncu Kutluhan, D., & Zinderen, A. (2021). Kovid-19 Döneminde Veri Gazeteciliği: Koronavirüs Haberlerinin Betimsel Analizi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 11(1), 85-102.
- Geray, H. (2018). *Medyanın Yeni Ekonomisinde Kurumsal İletişim*. Ankara: Ütopya.
- İli, B., & Bakar, H. (2024). Veri Gazeteciliğine Yönelik Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 11(2), 607-626.
- Journo. (2023, Mart 22). *SIGMA Ödülleri Açıklandı: Dünyadan 10 Veri Gazeteciliği Örneği*. Eylül 2024 tarihinde Journo: <https://journo.com.tr/sigma-veri-gazeteciligi-oduller> adresinden alındı
- Knight, M. (2015). Data Journalism in the UK: A Preliminary Analysis of Form and Content. *Journal of Media Practice*, 16(1), 55-72.
- Kormelink, T. G., & Meijer, I. C. (2017). What Clicks Actually Mean: Exploring Digital News User Practices . *Journalism*, 19(5), 1-16.
- Krum, R. (2014). *Cool Infographics: Effective Communication with Data Visualization and Design*. Indiana: John Wiley & Sons .
- Leavy, P. (2017). *Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches*. New York: The Guilford Press.
- Mayer-Schönberger, V., & Cukier, K. (2013). *Big Data: A Revolution that Will Transform how We Live, Work, and Think*. New York: Houghton Mifflin Harcourt .
- Narin, B., Ayaz, B., Fırat, F., & Fırat, D. (2017). Büyük Veri ve Gazetecilik İlişkisi Bağlamında Veri Gazeteciliği. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 215-235.
- Rogers, S. (2013). *Facts Are Sacred: The Power of Data*. London: Faber & Faber.
- Serttaş, R., & Korap Özel, E. (2024). Yükseköğretimde Veri Gazeteciliği Eğitimine İlişkin Nitel Bir Araştırma: Riskler ve Fırsatlar. *Yükseköğretim Dergisi*, 69-80.
- Seyidov, I. (2020). On Conceptual and Methodological Deficiencies of Data Journalism-Related Studies in Turkey. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*(58), 273-289.
- Wallin, J. A. (2005). Bibliometric Methods: Pitfalls and Possibilities . *Basic and Clinical Pharmacology and Toxicology* , 97(5), 261-275.
- Yıldırım Becerikli, S. (2013). Türkiye’de Sağlık İletişimi Üzerine Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi: Eleştirel Bir Bakış. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 12(2), 25-36.
- Zinderen, A. (2021). Veri Gazeteciliğinde Görsel Hikâye Anlatımı: Haberde Görselleştirme ve İnfografik Tasarım Üzerine Bir Göz İzleme Çalışması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1861-1877.

